

ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИ ДАВЛАТ ТОМОНИДАН БОШҚАРИШНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

ЗУЛФИҚОРОВ БЕҲЗОД ДАМИНОВИЧ

Бизнесни бошқариш

Магистр

БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИК ОЛИЙ МАКТАБИ

Annotatsiya: 2022-2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сонли фармонига мувофиқ, корпоратив бошқарувни оптималлаштириш мақсадида ишлаб чиқариш ва бошқариш жараёнларини автоматлаштириш ҳамда саноат корхоналарида ишлаб чиқариш ва инновацияларни бошқарув жараёнларини жалб қилиш бугунги кунни долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.

Kalit so'zlar: Мамлакат, саноат, ишлаб чиқариш, Инвестиция, фаолият

Мамлакатмиз иқтисодийетимизда юз бераётган жиддий таркибий ва сифат ўзгаришларини биргина мисолда, яъни 2020 йилда мамлакатимиз ялпи ички маҳсулотини шакллантиришда саноат ишлаб чиқаришининг улуши бор-йўғи 14,2 фоизни ташкил этган бўлса, 2022 йилда бу кўрсаткич 24,1 фоизга етган бўлса, 2022 йилнинг якуни бўйича саноатнинг хиссаси - 25,3, Қишлоқ, ўрмон ва балиқчилик хўжалиги -97,8, Инвестиция – 50,3, Қурилиш – 72.1, Савдо -81.4, Хизматлар -52,4, Юк ташиши-52,3, Йўловчи ташиш -94,3, Экспорт -17,6, Импорт -51,4 фоиз хиссага тўғри келмоқда¹. Саноат маҳсулоти умумий ўсишининг қарийб 70 фоизини, юқори қўшимча қийматга эга бўлган тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга йўналтирилган соҳалар ташкил этмоқда. Айниқса машинасозлик ва автомобилсозлик, металлургия, кимё ва нефт-кимё саноати, озиқ-овқат саноати, қурилиш материаллари саноати, фармацевтика ва мебелсозлик тармоқлари 2020 йилда жадал суръатлар билан ривожланди. **Тадқиқотнинг объекти.** Мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган акциядорлик жамиятларининг инновацион фаолияти тадқиқот объекти ҳисобланади.

Тадқиқотнинг предмети. Мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган акциядорлик жамиятларининг инновацион фаолиятини бошқариш билан боғлиқ бўлган иқтисодий муносабатлар тадқиқот ишининг предмети ҳисобланади.

Тадқиқот мақсади ва вазифалари. Акциядорлик жамиятларида инновацион фаолиятини самарали бошқаришни такомиллаштириш юзасидан илмий таклиф ва амалий тавсиялар ишлаб чиқиш ҳисобланади.

Ушбу мақсадга эришиш учун қуйидаги вазифалар белгилаб олинди:

-акциядорлик жамиятларида инновацион тизим тушинчаси, моҳияти ва уларни ўрганиш ва таҳлил қилиш орқали зарарлигини аниқлаш;

- мамлакатимизда инновациялар ва инновацион фаолиятни ташкил этиш қилиш ва уни самарали бошқаришнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ўрганиш ва таҳлил қилиш; Стратегик режалаштириш жараёнида корхона фаолиятнинг таҳлили муҳим рол ўйнайди.

Стратегик режа — бу корхона (фирма) олдидаги узоқ муддатга мўлжалланган вазифалар мажмуи бўлиб, у корхона кўламидаги бошқа жорий, йиллик режалар учун бошланғич нуқта хизматини ўтайди. Стратегик режанинг асосий шакллари беш, ўн йил ва ундан кўпроқ муддатга мўлжалланган режалардир.

Инновацион соҳада стратегик режанинг ўта муҳим ва зарурлиги қуйидагилар билан изоҳланади. У: корхонани инновацион янгиланишининг аниқ мақсадини белгилашга ва шакллантиришга имкон беради; корхонани ташқи муҳитга мослаштирилишига ва инновацион фаолиятни амалга ошириш орқали рақобатбардошлигини оширишга ёрдам беради; инновацияларни самарали бошқариш таркиби ва тизимини яратишга имкон беради; корхона таркибидаги барча бўғинлар фаолиятини ягона инновацион жараён мақсадлари йўлида мувофиқлаштиришга шароит туғдиради; корхонанинг барча ресурсларини, яъни ишчи кучи, молиявий, айланма ва асосий фондларнинг самарали тақсимотини таъминлайди ва ҳоказо.

Корхонанинг инновацион янгиланиш мақсади ва вазифаларини амалга ошириш юзасидан батафсил, ҳар томонлама комплекс ишлаб чиқилган режа стратегик режалаштиришнинг пировард натижаси ҳисобланади. Корхонанинг мақсади ва вазифаларини танлаш стратегик режалаштириш жараёнининг энг дастлабки ва масъулиятли босқичларидан ҳисобланади. Бу жараён режалаштиришнинг кейинги барча босқичлари учун мўлжал вазифасини ўтайди. Корхона молиявий фаолиятининг бош мақсади, кам маблағ сарфлаб, истеъмолчиларга юқори сифатли янги маҳсулот етказиб бериш, топширик, шартномаларини ўз вақтида ва сифатли бажаришдир. Стратегик режалаштириш сифати ҳам ана шу бош мақсаднинг қанчалик тўғри танланганлиги ва қабул қилинганлигига боғлиқ. Шу соҳадаги тадқиқотлар мақсаднинг қуйидаги

мезонларга мос келиши лозимлигини кўрсатади:• аниқ ўлчовга эга бўлиши;• давр (муддат)нинг аниқ бўлиши;• амалга ошириш мумкинлиги;• мувофиқлаштирилишини таъминлаш мумкинлиги;• устуворликка эга бўлиши.

Биринчи мезон мақсаднинг аниқ меъёрий ўлчовга эга бўлишини талаб қилади. Масалан, “шу давр ичида ходимларнинг хизмат поғоналари орасидаги ўсишини тахминан 10-15 фоизга ошириш”, “сифати аъло, аммо баҳоси шунча фоиз паст бўлган маҳсулотни ишлаб чиқариш” ва ҳоказо. Бундай мақсадларни аниқ қўйиш билан раҳбар барча бўғинларнинг истиқболдаги ривожланиши бўйича аниқ миқдорий мўлжалларни белгилайди. Стратегик режалаштиришдаги **иккинчи мезон** — бу прогноз қилинаётган вақт (давр)ни аниқ белгилаш лозимлиги. Бу мезонга биноан, стратегик режалаштириш узоқ муддатли (беш йилдан кўпроқ муддатга), ўрта муддатли (бир йилдан беш йилгача) ва қисқа муддатли (бир йилгача) бўлиши мумкин.